

Vastaus kirjalliseen kysymykseen median objektiivisuudesta Suomessa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Ville Tavion /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 34/2018 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä edistääkseen objektiivista uutisointia Suomessa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Yleisesti ottaen on hyvä huomata, että toimittajien ammattikuntaa ei ole suljettu. Toimittajan ammatti ei ole vain tietyiltä koulutusaloilta valmistuneille mahdollinen ammatinvalinta. Toimittajiksi hakeutuu ja työskenteleekin monia erilaisia koulutustaustoja omaavia henkilöitä. Luonnollisesti tietyt näkemykset tai taustat voivat painottua, kuten monilla muillakin aloilla.

Myös viestinnän, tiedotusopin, journalistiikan ja muita median koulutusohjelmia löytyy useista eri yliopistoista, ammattikorkeakouluista ja ammattioppilaitoksista eri puolilta maata. Rajoituksia tai kiintiöitä perustuen esimerkiksi mielipiteisiin, puolue- tai muihin taustoihin tai niiden puutteeseen, ei olisi mahdollista tai tarkoituksenmukaista asettaa.

Sananvapaus on vahvasti turvattu perustuslain lisäksi muun muassa kansainvälisissä sopimuksissa, kuten Euroopan ihmisoikeussopimuksessa. Perustuslaissa sananvapaus on turvattu laajasti. Perustuslain 12 §:n mukaan jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Käytännössä sananvapaus turvaa kaikkea viestintää riippumatta näkökulmasta tai sisällöstä ja kenenkään ennakolta viestintää estämättä tai sensuroimatta.

Sananvapauden rajoituksena voidaan nähdä muun muassa päätoimittajavastuusta säätävä laki sananvapauden käytöstä joukkoviestinnässä. Sen 1 §:n mukaan lakia sovellettaessa ei viestintään saa puuttua enempää kuin on välttämätöntä ottaen huomioon sananvapauden merkitys kansanvaltaisessa oikeusvaltiossa.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 34/2018 vp

Objektiiviseen tiedonvälityksen käytänteet perustuvat pitkälti alan itsesääntelyyn. Julkisen sanan neuvoston toiminta ja journalistin ohjeet muodostavat tärkeimmän viitekehyksen. JSN:n jäsenet ovat sitoutuneet journalistin ohjeisiin. Mahdollisista henkilökohtaisista mielipiteistä riippumatta journalistilla on mm. velvollisuus pyrkiä totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen (JO8). Sitä, millaisia näkökulmia käytetään tai mitä aiheita uutisiin ja muihin juttuihin valikoidaan, ei kuitenkaan säädellä sen tarkemmin niin lainsäädännössä kuin itsesääntelyssäkään. Nämä jäävät toimitusten sisäisesti päätettäväksi ja journalistisin perustein tehtäviksi.

Sananvapauden tavoitteena on taata vapaa mielipiteenmuodostus, avoin julkinen keskustelu, joukkotiedotuksen vapaa kehitys ja moniarvoisuus sekä mahdollisuus vallankäytön kritiikkiin. Näin ollen käytännössä puuttuminen yksittäisten toimittajien tai tiedotusvälineiden näkökulmiin tai aihevalintoihin ei ole mahdollista, eikä myöskään toivottavaa. Länsimaisen demokratian peruskiviin kuuluu se, että media saa toimia mahdollisimman vapaasti ja tuoda esille erilaisia näkökulmia. Tältä osin tarkka sääntely tai se, että istuva hallitus voisi määrittää mediassa esillä olevia näkökulmia, ei ole toivottavaa. Ensi sijassa tulee luottaa itsesääntelyn toimivuuteen ja journalistin ohjeiden noudattamiseen.

Käytännössä esimerkiksi radion ja television ohjelmistotoimiluvissa sisältöperusteita ja -ehtoja on viimeisten vuosien aikana lievennetty. Itse toimilupajärjestelmällä voidaan turvata median omistuspohjan monimuotoisuutta ja sitä kautta sananvapauden edistämistä, kun toimilupia myönnetään erityyppisille ja -taustaisille toimijoille. Julkisen palvelun Yleisradion tehtäviä ja rahoitusta koskevat päätökset taas tehdään parlamentaarisesti.

Näiden reunaehtojen puitteissa hallitus pyrkii edistämään median toimintamahdollisuuksia. Hallituksen puolivälitarkastelussa linjattiin, että se aloittaa mediapoliittisen ohjelman valmistelun. Ohjelman tavoitteena on varmistaa suomalaiselle media-alalle ja suomalaiselle sisällöntuotannolle mahdollisimman hyvät toimintaedellytykset sekä varmistaa suomalaisen median monimuotoisuus.

Erityisenä huomion kohteena ovat juuri demokratiallekin tärkeiden journalististen sisältöjen tuottamisedellytykset. Ohjelman lähtökohtana onkin kansalaisen oikeus saada tietoa. Ohjelman taustatutkimukset ja toimenpiteet valmistuvat kesään mennessä.

Hallituksessa on myös pidetty esillä digitaalisten lehtien ja e-kirjojen arvonlisäveron alentamista, kun tämä on Euroopan unionin arvonlisäverodirektiivin muutosten jälkeen mahdollista. Lisäksi muun muassa lakiin sähköisen viestinnän palveluista on tehty muutoksia (HE 82/2017vp), joilla pyritään media-alan toimintaedellytysten parantamiseen.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 34/2018 vp

Yhtenä toimenpiteenä liikenne- ja viestintäministeriö myönsi 22.12.2017 MTV Sisällöt oy:lle kolmen miljoonan avustuksen, jonka avulla varmistettiin televisiossa myös muiden kuin julkisen palvelun uutis- ja ajankohtaisohjelmistojen saatavuus koko maan alueella. Yhtiölle asetettiin samalla uutis- ja ajankohtaisohjelmia koskeva palveluvelvoite vuoden 2019 loppuun saakka.

Laajasti katsoen suomalaisen mediakentän toimintaedellytysten vahvistaminen on avainasemassa siinä, että erilaisia näkemyksiä pääsee esille mahdollisimman paljon ja sille, että myös objektiivisen journalismin tuottamiselle säilyy kannusteita.

Helsingissä 8.3.2018

Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner